

M.
47.109
OSZK

Perneki Mihály

Ég a gyapot

Kovács Gál
plutaron

1936. évi

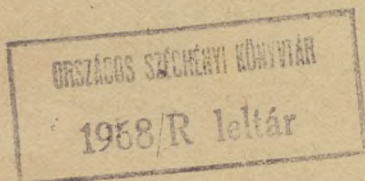
bevételekkel.

Perneki Mihály

Keresztmetszet kiadása, Budapest, 1935.

Minden jog és felelősség a szerzőt illeti.

M 47 109

Ordít, rikácsol,

„Á”-ra, „É”-re két vesszőt tesz,
mássalhangzókat sziszegve ejti ki,
bő zabon élő paripákra ülteti szavait
s úgy nyargal vele a tömeg közé.

Ha parasztok előtt beszél:

lápót csapol, szikes földet varázsol termővé,
csatornát, vasutat, kórházat, országutat épít,
tejet, tojást, gabonát ad el drága áron,
csizmát, ruhát, ekét vásárol olcsó áron,
ha munkásoknak beszél:

csizmát, ruhát, ekét ad el drága áron,
tejet, tojást, gabonát vásárol olcsó áron,
mindkét helyen munkanélküliek ezreit helyezi munkába,
üti-veri a felforgatókat,
szeme kidülled, mutogat égre-földre,
keletre-nyugatra-északra-délre,
zsebéből erkölcsöt, tiszta közéletet huzogat elő,
teregeti jobbra-balra, szélteben-hosszában,
majd mélázik, trillázik a régi jó világ áldásos voltáról,
mikor még tizenhat, tizennyolc órát dolgozhattak az emberek
s püfföli tovább a felforgatókat,
akik nyolc órát sem akarnak dolgozni,
tajtékzik, dühöng, ágál,
balkezével jobbra, jobbkezével balra üt,
szemét előremereszti:
csiribí-csiribá,
s mikor látja,
hogyan az öklök oda készülnek lecsapni, hová ő akarja,
szemtelenül felröhög és gyorsan távozik.

Bűntársak

Két év után utoljára hallotta a reggeli leállásnál:

— „Sétánál szó nélkül a három lépés távolságot betartani,
jobbra át, in-dulj”, —

majd az igazgató elé került,
ellenőrizte a személyi adatait,
ellátta szóútravalóval;

— „Kötelességszerűen figyelmeztetem,
jövőben tartózkodjék a törvény paragrafusaival
összeütközésbe kerülni,
mert mint tapasztalhatta, maga látja kárát.
Elmehet”. —

Pénze nem volt,

a huszonhatezer pengős rabsegélyből
huszonnégy fillért kapott villamospénzre
s a fogházmissziótól egy levelet valami emberbaráthoz,
aki állítólag munkához fogja juttatni.

A huszonnégy fillérből cigarettát vett,
gyalog indult az emberbaráthoz,
reggeli hét óra volt, még nem keltek fel,
a cseléd leültette az előszobában.

Tíz órakor kijött egy úr,
elvette a levelet, bevitte a szobába,
majd hangfoszlányokat hallott,
amint az úr ordított emberbarát feleségével:

— „Megmondtam magának ezerszer,
hagyjon fel ezeknek a csavargó
fegyháztöltelékeknek az istápolásával” —
mire a nő síri hangon:

— „Még ezt a kis szórakozást is irigyli tőlem”, —

Tovább nem volt kíváncsi az Emberbarátékra,
összenyalábolta az előszobában lógó ruhákat,
batyut kötött belőlük, ügyesen kisurrant
s elindult a Teleky-tér felé.

Ugyanezen a napon Márianosztrán is elmondta az igazgató
egy szabaduló nőnek:

— „Kötelességszerűen figyelmeztetem magát” - stb.,
ő is kapott egy levelet a fogházmissziótól,
mivel már gyakorlatból ismerte az értéküket
eszeágában sem volt felkeresni,
s csak azért nem dobta el,
mert nem tudta hová tette.

Mivel pénze nem volt,

egy harmadosztályú jegyet kapott Budapestig,
leszállásnál egy idegen batyut emelt le a polcról
a pályaudvarnál körülnézett
s megindult ő is a Teleky-tér felé.

Fertőtlenítés szagáról, beszédéről, tekintetről,
gyanus batyukról egymásba botlott a szemük,
üzleti összeköttetésük megszakadt a nehéz évek alatt
a nőnek eszébe jutott a levél,
leolvasták a címet s még aznap éjjel
kirámolták a másik emberbarátot is.

Daróc

Süt, vág, szúr, harap,

szívedbe köp és szemedbe röhög:

—Na híres kollektív ember?

Kitartott akarsz lenni?. Politikai selyemfiú?

A kapitalisták dolgozzanak érted?

Érted, te küblilovag?

Most nyargalhatsz az eszméddel az udvaron körbe-körbe,
háromlépés távolság, „kuss, ne pofázz, kezet hátra”.

Egy kis oktatás sem árt,

cellád ajtajára rá van csirizelve a „Szabályzat”

—„Úgy lélekre, mint testre ártalmas önfertőztetés büne
a legszigorúbban tiltatik és büntettetik” —

nesze szabadszererelem,

kell világmegváltás is?

Ma történetesen bab lesz az ebéd, nem krumpli,

szétpálhat a szád az örömtől,

ha úgy tetszik titokban átkopoghatod:

—„A világforradalom még nem tört ki,

ma délben bab lesz az ebéd”. —

És milyen buta vagy minden közgazdasági tudásod ellenére,

nem tudod, hogy: „Szegény ember mindig volt és mindig lesz”,

meg, „Miből élnének a szegények, ha az urak nem volnának?”

mosolyognak hozzá, megkérdezik: — „Nem hiszed?”

Elmehetsz a sötétbe elmélkedni,

hol beléd kozmásodik a fény,

ha sokat jár a szád vasat is kaphatsz,

szenvedhetsz míg a kintől dadogni kezd véred, —

s szép értelmes fejed beverődik a padlóba,

mely sohasem elég tiszta, ha egész nap surolod is.

Mégis dacoddal nem bír senki és semmi,

naponta előveszed, megtörlöd, kiszellőzteted,

szabaduláskor pofonvered, mert elszédült a szabadságtól

s ökölbesorított szavad vissza mar a rács mögé:

— Azért is.

Egy humanista lélek

Többszörös zászlóanya volt

és a „Halálbüntetés Eltörlését Kérő Ligá”-nak az elnöke, állandóan robogott, sipolt prüsszögött a fogházak előtt, ajtóról-ajtóra járkált ő és unokafivére nevében kegyelmet kérni a halálraitéltnek.

(:Unokafivére valami nyugdíjas tanácsos volt, hogy unalmát elűzze cipésszerszámot vásárolt s a rokonság elaggott topogóit szokta javíztatni.:)

Mindig az igazgatóval és az elítélttel akart beszélni, az örök kinevették és vén csobolyónak csúfolták maguk közt, természetesen sem az igazgatóhoz, sem az elítélthez nem engedték, ellenben a többi ajtókat prédájára bocsájtották.

Évek multak, a „Ligá” létszáma háromra emelkedett, volt még két szimpatizáns is, egy vén leány, valami madárkereskedésből s egy spiritiszta könyvkereskedő segéd.

A legközelebbi kivégzésnél

ismét ott noszogatta reumától laza csontjait, mint mindig, igazgatót, elítéltet reklamált.

Az igazgató jókedvében volt, magához rendelte,

erre nem volt elkészülve, dadogott-makogott,

hogy ő és ligája nem akar semmi rosszat,

jó szívre és emberi belátásra hivatkozott,

utána az elítélthez vezették,

rossz bőrben és rossz kedvben találta,

egy darabig csak türelmesen hallgatta,

majd kikelt magából és formálisan kidobta a siralomházból,

úgy kellett az öröknek lefogniok,

nehogy ösvényt vágjon vele maga előtt a másvilágra.

Rosszul esett neki e „hálátlanság”

s mivel az egyik kiábrándulást a másik szokta követni,

a kapu előtt tüntető csoporttal találkozott,

nem tartoztak a ligájához, mégis az elítélt érdekében jártak,

Az örök felvilágosították, hogy ezek kommunisták,

megijedt, majdhogy csecsemőbetegségbe nem esett,

nagy hirtelenséggel beleszáradt a jóság,

amilyen gyorsan csak tudott hazament

és feloszlatta a „Ligát”.

Parasztasszony

Nyolc gyermeke közül csak egyet szült ágyban,
többit a mezőn szántás, vetés, aratásban,
betegségét lábon hordta ki,
tíz lábujján tíz bűtyök volt,
keze összemarva, harapva a sok munkától,
szeme véres, gennyes volt a hat évtized erőltetésétől,
kidolgozott már magából mindent a sok „Látástól-vakulásig”-ban
és mégis...

...mégis üres volt élete, mint éléskamrája,
ólja, istállója, zsirosbödönje, lisztesládája,
virágot csak a mezőn és a kastély parkjában látott,
galambot a papéknál,
hízott disznót a hentesnél,
lovat a nagygazdánál,
élete javát málén, főtt répán kinlódta át
és mégis...

...mégis szidta nyolc fia közül az egyiket,
aki Marx-ot olvasott s izgatásért börtönt viselt,
míg a többieknek puha fészket rakott öreg szívébe
és mégis...

...mégis azok rabolták ki anyókás szívét,
lekopasztották leveleitől,
a kiátkozott családdrombolónak kellett új rügyeket fakasztani rá,
megosztani kenyere felét
s mikor a halál rányitotta az ajtót,
csak azt sajnálta, hogy 68 évig tévedett,
68 évig hagyta, hogy idegenek szívják az emlőjét,
ólját, istállóját, zsirosbödönjét, lisztesládáját,
holott új erőt érzett magában megszoptatni a világot
és mégis...

...késő volt.

K a m a t

Kamattól halványak az arcok,
betegek a gyerekek,
öszülnek meg a fejek,
apad el a tehenek tőgye,
nincs patkó a ló lábán,
orvosság a betegnek,
sorvad le a falról a mész,
fordul fel éhen a baromfi,
nincs kávéja a kútnak,
kereke az ekének,
petróleum a lámpában,
nem tudnak aludni éjjel,
kamat, kamat, kamat,-hangzik a földeken,
hetipiacon, fosztásban.

Kamattól pirosak az arcok,
duzzad az egészség,
isszák tejszínhabbal a kávé,
emelkednek a paloták,
zsong a bár,
bridzseznek a szalonban,
híznak az ölebek,
szépek az álmok,
gurul az autó,
kamat, kamat, kamat,-hangzik a bankban, tőzsdén.

Film 3000 méteren

Már az első százméternél két halott,
majd fellép a hős,
zivatar pacskolja a világvárosi uccát,
fellép a hősnő,
verőfényes reggel,
a hősnő elindul munkát keresni,
útközben meglazult harisnyakötőjét igazgatja,
a hős autója defektet kap a szép láb előtt,
ismerkedés, csók, garzonlakás,
fellép a csábító szirénhanggal, csábmosollyal,
lelkinyavalyák, szívviszketegség,
összeveszés, pofonok, párbaj, utazás,
exotikus fák, pálmák, narancsok, citromok, cowboyok,
misszionáriusok zsoltárra tanítják a benszülötteket,
lejjebb a kikötőben a kereskedők
„Gróf úr a vízbe fúlt” mellett pálinkáztatják őket,
háború, sáskajárás, trópusi betegség,
lezuhan öt repülőgép,
ellopják egy pilóta holttestét,
földrengés, tájfun, tűzvész,
lopás, gyilkosság, emberhalál ezerszámra,
a benszülöttek zsoltár helyett
„Gróf úr a vízbefúlt”-at éneklük,
egy misszionárius haját tépi kétségbeesésében,
szünet, felgyúl a villany,
illetlen kezek megjuhászodnak,
a szájakon szétmaszatolt rúzszt foltozzgatják, törölgetik, —
— „Perecet tessék”, „Szódavizet tessék”,
reklám: — „Sajtot Kellernél, tojást Pollacseknál,
kalapot csak Szép ucca 144 alatt vegyen,
Juliska manikűr szalon, szemben a mozival,
lépcsőházi főbejárat” —
sötét, megy tovább a film,
fellép a katonaviselt férfi mint jótevő,
kibékülés, örömkönnnyek, garzon lakás vissza,
2500 méteren kétszer virágzanak a fák,
a katonaviselt férfi nőül veszi a szirént,
hős a hősnőt, gyárigazgató a portás lányát,
uccaseprő a hercegnőt,
(másképp nem lenne értelme az egésznek).

esküvő, parádé, orgona, szőnyeg, virág, felvonulás,
a gyárigazgató leszervuszozza portás apósát,
még a kutyák is boldogak és nagy kannállal esznek,
felírás:

— „Anyák. Ne esetek kétségbe lányotok sorsa felett,
mert a tiszta, igaz szívek,
a mai rossz gazdasági viszonyok között is
megtalálják méltó, nemes párjukat.” —
— Vége. Jóéjszakát. Kijárat jobbra. —

3000 méteren túl öntudatos anyák és lányok
pártmunkát végeznek az uccán
és tényleg nem esnek kétségbe
a mai rossz gazdasági viszonyok között,
de ezek nem is járnak moziba.

B ü r o k r á c i a

Megírta a kérvényt, elvitte, számot, nevet iktattak rá
s tovább küldték,

ujabb szám, név, feljebb egy emelettel,
szám, név, tovább két ajtóval balra,
ismét öttel jobbra,
két emelettel lejebb, hárommal odább, öt fel
s így, — míg vége nem lett a hivatalos órának.

Másnap ismét két ajtóval tovább,
emelet le, emelet fel,
már szívesen visszacsinálta volna az egészet,
megbánta mint a kutya, amelyik kilencet kölykedzett,
de ebben az esetben újabb kérvénnyel kellett volna kérvényezni
ennek hatálytalanítását,

kirázta a hideg még a gondolatára is
csinálta tovább ajtóról-ajtóra, emeletről-emeletre,
kérvénye már tele volt pecséttel, számmal, névvel,
bölcssége öregedett;
miért kellett egész ív papírra írni óhaját,
mikor az három sorban is elfért volna?

A negyedik héten végre végeztek az „iktatással”
elküldték, hogy majd értesítik a „döntésről”,
pár nap múlva kapott is egy értesítést,
keves bélyeget ragasztott kérvényére,
három napon belül fizesse meg a kétszeresét,
másképp nem garantálják,
hogy szabadságvesztés nélkül megussza a dolgot.

Fejét jobbra-balra csikorgatta, foga vacogott kínjában
de fizetett,

nyugtát csatolni kellett,
ujabb emelet le, emelet fel
öt ajtó jobbra, tíz balra,
cipője bánatos szemeket vetett rá:
— Gazdám-gazdám, — mit vétettem?

Hetek multak, — semmi,
hónapok multak, — semmi,
bement sürgetni, felvilágosították, hogy átcsoportosítás volt,
új számot kapott s megkezdődött ismét
ajtóról-ajtóra, emeletről-emeletre,
napok múlva találták csak meg a kérvényét,
— még nem volt elintézve. —

Ujabb hetek multak, — semmi,
hónapok, — semmi,
kínjában megnősült
s a mézeshetek után szerencsétlenségére
feltségét tuszkolta sürgetni,
mivel a kérvényen mint nőtlen szerepelt,
ujat kellett írni, amit a régihez csatoltak.
Megint csend volt hónapokig,
közben megszületett első gyermeke
s mikor ismét sürgetni ment, azzal fogadták,
átírat érkezett az anyakönyvi hivataltól,
hogy családi állapota változott,
ezt hivatalos születési bizonyítvánnyal igazolni kell,
amit a kérvényhez fognak csatolni.
Ismét súlyos hónapok, — semmi,
közben meghalt a felesége,
ujra nősült, vakbelét operálták, állás nélkül lett,
háborúk, forradalmak reszketették a világot,
második feleségétől már három gyermeke született,
még mindig semmi,
lányát férjhez adta, unokái lettek,
végre értesítést kapott, hogy jelenjen meg.
Tudtáraadták, hogy kérvénye nem az illetékes „Á”,
hanem az illetékes „B” osztályhoz tartozik
s az egy házzal odább van.
Felesége halála, állása elvesztése
s az ezzel járó sok nyomor és kellemetlenség
nem bírta kikezdeni erős természetét,
de ez a „döntés” ágynak döntötte,
éjjelenként iktató, ajtószámokat ordít,
a lakók ijedten fejükre huzzák a paplant
s gyermekeiket dobogó szívvel figyelmeztetik,
nehogy életükben átlépjék az illetékes bürokrácia küszöbét.

Csodagyerek

Ajtó-ablak csapdosás,
kiabálás a cseléddel,
tűzhely huzatja sarkig nyitva,
lábasok-fazekak sűrögnek-forognak,
liba, ruca, csirke, pulyka gágog-hápo,
vérük ömlik, tolluk hámlik,
húsuk sül, fő, pirúl,
hogyan elvesszenek itt,
ahol fejfel esznek, és gyomorral gondolkoznak.
Az asztalnál gratulálás, tószt, csók,
repülnek a szavak:
— „Láttad, hallottad?
Milyen édes volt a kis aranyos,
büszkék lehetnek az ilyen szülők.” —
— „Brávó! Brávó! Lássuk a Nándikát”, —
harsogják a többiek,
— „És ne felejtsetek, hogy még csak tizenkét éves,
és máris hetvennyolc kiló,
és negyvennégyes lába van”, —
dicsekedett büszkén. dagadó mellel az apa,
— „Brávó! Brávó”, — üvöltenek,
mint egy órával ezelőtt
a konyhában halomra öldösött állatok,
közben beengedik a hőst,
úgy néz ki alacsony homlokával, bamba tekintetével
mint egy fiatalos bűnöző,
hozzárohannak, csókolgatják jobbról-balról,
elől senkisem meri,
mert hosszú gyertyák lógnak orrából,
ismét felüvöltenek:
— „Brávó! Brávó” ... —
majd az anya szerényen csendet int,

- s felolvassa egyik színházi lap pár sorát,
hogy Ripacs bácsi gyermekszínházában
a „Hurra Május” című darab lepényevési jelenetében
Nándika lett a győztes s így minden remény meg van,
hogy idővel elsőrendű színész lesz belőle.
- „Brávó! Brávó! Büszkék lehetnek az ilyen szülők”, —
tört fel a végelkeseredett üvöltés.
- „És ne felejtsetek, — szólt közbe ismét az apa,
hogy még csak tizenkét éves
és máris hetvennyolc kiló
és negyvennégyes lába van” —
- „És hogy győztes lett a lepényevésben” —
ihletődött kétrét az anya.
- „Brávó... Sokra viszi meglátjátok.
- „Nagy ember lesz belőle”.
- „Csodagyerek lesz” — bökdösték a jelzőket,
- Micsoda színész? Micsoda színész?” —
sáпитozott a sarokban a fogatlan „nagy mama”,
közben a vendégek végignézték
az elpusztított étel-ital maradékokon
látták, újabb adag nem jön,
nyájasan búcsúztak s tolongtak kifelé az ajtón,
a lépcsőházban nagyokat röhögtek
s közösen megállapították diszkréció mellett,
hogy Nándikának már a nagypapája is hülye volt.

G é p s i r a t á s

Elromlott a cséplőgép,

hús embernek a téli kenyere elment más gazdát keresni.

Hús ember állja körül a gépet,

feltör belőlük a panasz:

—Fene ette volna meg a csavarod,

a dugattyúd, a vashordádát,

a mérnököt, aki kitalált,

a gyárat, amelyik megcsinált,

répát ettünk egész télen,

porontyaink éhen haltak

s mikor kereshetnénk pár mázsa gabonát

te állsz, te ronda vashéreg,

nézz végig rajtunk,

nézz be a gyomrunkba,

ólom szemed follyon ki a szégyentől,

réz szived hulljon darabokra,

te undok tákolmány, te gépek szégyene,

telezabálva is lázadsz hús koldús ellen

ki részért dolgozik.

A gép csak állt tovább,

nem tárta fel a gépésznek fájó tagjait

s hús részesnek a téli kenyere

végleg elment más gazdát keresni.

Ü z l e t - ü z l e t

Szegény kis háztartásbeli alkalmazott volt,
nehéz hónapok összekuporgatott ványadt fillérjeivel
elindult egy-két göncöt vásárolni.

- Kérem, — magyarázta a kereskedő, —
nálunk nem lesz becsapva senki,
ezt tessék venni, amit én ajánlok,
divatos, finom, előkelő, aki nem ilyet hord nem úrinő
és nem üzletemben vásárol.
Cégem háromszáz év óta fennáll,
azóta minden vevő meglelégedéssel távozott,
elvem: „Tisztességes árért, tisztességes árút”,
nekem többre van, mint amennyiért adom,
esküszöm az üzletemre, családomra, egészségemre,
tessék a számlákat megnézni,
— „Kisasszony, kérem a számlát az „A” dossziéból”, —
szólt hátra az irodába,
— csak azért adom ilyen olcsón, mert első pénz,
meghogy vevőmnek megtartsam,
elismerő levelek ezrei bizonyítják,
hogy nálam senkisémet lett becsapva,
— „Kisasszony, elismerő levelet kérek az „E” dossziéból”,
tessék megnézni ezt az árút,
nem is lehet az országban kapni,
megsúgom, hogy csempészárú,
így ni, már be is van csomagolva.
— „De” — akart közbe szólni a kis háztartásbeli,
— Nem, ne tessék szólni, látom úrinővel van dolgom,
cégem háromszáz év óta fennáll,
— „Kisasszony az alapító levelet a „K” dossziéból”,
háromszáz év óta alku nélkül,
megelégedve távoztak vevőim,
erre méltóztassék, itt a kijárat,
kezét csókolom, ajánlom magam,
finom árú, csak úrinők viselik, megtetszik győződni róla,
segéd úr ajtót, legyen szerencsém máskor is,
— „Kisasszony... — különben hagyja,
kívül van már az a trampli.

J ó t á r s a s á g

Lakását, ruháját, élelmét, költséges szeszélyeit
barátai fizették,
az „Állás” csak titkos prostitúcióját fedezte,
ő volt az a mesebeli kutya,
ki a szénára feküdt anélkül, hogy azzal élt volna.

Munkaidő volt, ernyedten feszengett a helyén,
tegnapi „kiruccanását” mesélte
egy másik félprostitúált kolleganőjének,
aki egy húron pendült vele.

— Jó társaság volt együtt,
nagyszerűen mulattunk,
ettünk, ittunk, ... amenryi belénk fért,
a fiúk olyan helyesek voltak,
mind és mindig engem akartak.

Egy kicsit berúgtunk. Miért ne? Nem igaz?
Reggelre mindenki kész lett,
esküszöm drágám mind csupa jobb ember volt,
nem ilyenek, mint ezek a koszos kollegák,
akik egy cukrászdába sem tudják elvinni az embert. —

A nagy mesére bejött a „vezér”
morc pofával végignézte,
ő kihívóan visszanézett, feljebb húzta szoknyáját,
hogy térdkalácsa jobban érvényesüljön,
s az igazgató, akit egy tartály könny,
ezer talicska nyomor sem tudott megghatni,
a térdkalács láttára megenyhült,
s haragját egy szegény tintakulin töltötte ki,
azonnali hatállyal elbocsájtotta,
miért? maga sem tudta volna megmondani,
mégéhez hatalma is volt és kész.

Mit számít egy ember kenyere a „vezér” haragjához?

Világválságos anya

Szül, mert rosszul sikerült a nász,
az óvszeren sokat keresett a gyár,
statisztikai hivatalé az öröm és remény,
övé a fájdalom, panasz és sopánkodás:
— „Nem akarok gyereket”
„húsából”, — „véréből” való „élet”
csak kellemetlen orvosi lelettel egyenlő szemében,
mert vége a fiús formának, kemény mellnek,
filléres gyorsnak, olcsó week-endnek, piros körömnek,
vizhullámnak, színházi bérletnek, vendéglői étkezésnek,
idege, ideje, pénze rámegegy a gyerekre
s a további félelemre.

Mindig csak töpreng, sohsem gondolkodik,
„miért?” — „hogy”-októl irtózik mert, komplikált,
nem szereti a konyhaszagot, csak a kész ételt,
nem a kritikát, csak a dicséretet,
nem a munkát, mert összepiszkolja a kezét,
s így marad minden a régiben,
szül újra, míg ismét rosszul sikerül a nász,
s tovább retteg,
ölbetett kézzel várja, hogy a válság felhőit
valaki elpiszkálja a feje felül,
de csak azért, hogy „neki jobb legyen”
más mindenki megdögölhet felőle.

Felesleges ember

Zsebében revolver, tárcájában búcsúlevél,
arca hosszúra csúszva a fájdalomtól,
nem jár sehová, mégis mindenütt ott van,
örökösen nyafog, hogy nem érti meg a kor,
őt üldözi a Föld ezerötszázmillió embere,
idegeire megy a XX-ik század,
pedig csak egy kis zugot szeretne,
ahová elvonulna fájdalmaival.

Saját magán kívül gyűlöl mindent és mindenkit,
életében minden probléma,
színház, irodalom, képzőművészet,
megrontja szerinte az emberiséget,
a modernséget napjában százszor a vádlottak padjára ülteti,
gépeket összetöri,
ő tudná, hogy kell, mint kell,
dehát ki hallgat olyan okos emberre mint ő.

Járt már szabadalmi hivatalban, minisztériumban,
volt színházak, hangversenytermek tölteléke,
tánciskolák lovagja, Nietzsche imádó,
böngészdzék réme, hisztérikák szellemi pávatolla,
reakciós, forradalmár, fél és egész liberális,
nőszülni is akart, de „visszalépett a hölgy”
nem értette meg, hogy az élet csúnya, a halál szép.

Hogy feleslegessé „tett” munkanélküliek milliói szenvednek,
eltörpül az ő feleslegessé „lett” önkínzásában,
nem érti meg, hogy egy cég termelte ki őket,
s hogy neki is meg van a helye,
mert nincs felesleges ember, csak felesleges hülye,
csak keresni kellene helyét, harcolni,
de egyikhez suta, másikhoz gyáva,
s tovább írja leveleit a közvéleményhez,
nyafog, hogy nem érti meg a kor,
őt üldözi a Föld ezerötszázmillió embere,
pedig ő üldözi eme szerencsétleneket
s sajátmagán kívül senkisémm törődik vele.

Három kutya, egy gyerek

Pedig bővében voltak a méz, tej, tojás,
vaj, sült, bor, sütemény, pénz, ruha,
villany, gáz, négy szoba, mellékhelyiség, komfortnak,
mégis gyerekük csak egy volt s három kutyájuk.

Hogy sokan hatod-nyolcad magukkal rohadnak
a földre vetett szalmán
s mézesmadzagnál egyéb nem jut hajlékukba, —
nem fájdul meg sem szívük, sem fejük,
még legkisebb ujjukhegye sem,
hisz ők és kutyájuk tele hassal járnak.

Ha valamelyiknek csak renyhe bélműködése volt,
fejveszetten rohantak orvosért,
lábujjhegyen jártak, halkán beszéltek:
— Beteg a kutyus. —

A kutyusok egy pár cselédnek már kitörték a nyakát,
mert esős, zimankós időben séta helyett
beállt valamelyik kapu alá,
vagy fürdetésnél rávágott kefével vicsorgó pofájára.

Lassan a kutyák lettek a ház zsarnokai,
még szivet is cseréltek velük,
most kutyaszívvel járnak, kutyaésszel gondolkodnak,
míg sorsukra, — sintérkézre nem kerülnek.

É g a g y a p o t

A Népszövetség jelentése szerint:

— Egy évforgása alatt négyszázezer ember halt éhen,
egymilliókétszázezer lett öngyilkos nyomora miatt,
megsemmisítettek ötszázhatvannyolcezer vagon gabonát,
száznegyvennégyezer vagon rizst,
kétszázhatvanhatezer zsák kávé,
kétmillióötszázhatvanezer kg. cukrot,
százhuszonötezer métermázsa húskonzervet,
egy és félmillió métermázsa friss húst, —
s ki tudná felsorolni a többi javakat, miket elpusztítottak.

Nem szól a jelentés,

hány feketét hajszoltak agyon a kávéföldeken,
aratókulit a búzatermő gyárakban,
cukorgyári munkást a sziták mellett.

Testvér! Én gyapotmunkás vagyok,
akartam neked gyapotot küldeni,
hogy ruháért epedő tested megítasd vele, —
megkorbácsollak érte,
fájt.

Kávé, cukrot is akartam küldeni,
mert éhes porontyaidd sirása Afrikáig szántott, —
ezért is megkorbácsoltak,
fájt.

Találkozni akartam veled,
kérni, hogy légy családunk tagja,
izmos vagyok, erős, fiatal —
megkorbácsoltak érte,
fájt.

Üzenetem mégis megkaptad,
tiltakoztál a korbácsolás ellen,
erőt is küldtél a segítségemre,
gyenge volt, elfujta a szél,
mégis köszönöm,
elborult szemem felhőiből
arcomra permetezett az eső,
táncoltam örömömben, hogy nem vagyok egyedül,
a nagy házak felé ugattam, —
megkorbácsoltak érte,
fájt.

Hegyeket raktunk gyapotból,
kávéből, rizsből, gabonából,
égő csóvája fellármázta a kis agyagkunyhókat,
„Csak egy marékka! — kérték belőle,
őket is megkorbácsolták,
fájt.

Bennem mégjobban fellobogott a gyűlölet
megfogadtam, ha erősebb leszek,
kicsavarom kezükből a korbácsot
és visszaütök vele.

A m u n k a

A munkához himnuszt irtak,
a munkának szerelmet vallottak,
a munkát megmosdatták,
a munkát megfésülték,
a munkát sétálni vitték,
a munkának pacsit adtak,
s egy balga nótá úgy szól róla: — „A munka szent” —

A munkának szaga és íze van,
aki megél belőle illatos és kellemes,
aki csak éhen nem hal tőle, — bűdös és keserű,
az előbbire tanú akár Ford Amerikában,
Skoda Csehszlovákiában,
sőt még a Sir Bazil Zaharoff is,
az utóbbira bármely munkáslány
a tókiói izzólámpagyárban,
bányamunkás Spanyolországban,
vasmunkás Németországban.

Senkisésem érzi saját bűzét, csak a másik illatát,
senkisésem érzi saját illatát, csak a másik bűzét
a dolgok összekuszálódznak, sztrájk tör ki,
ha egységfront van, emelkedik az órabér,
ha nincs, leszáll s bevezetik a Bedót,
a polgárok azon vitatkoznak,
a kombinált bútornak van-e jövője,
vagy az emigráló fehér orosz tiszteknek?
a diplomata aktákat gyártanak és békét hirdetnek,
a nagy szállítók tankot,
ügynökeik háborút szállítanak.
a munkást örülésig hajtják,
megértük, hogy sok a foka kevés az eszkimó,
mégis meztelenek és fókára éhesek az eszkimók,
mert a kartellé a foka
az eszkimóé továbbra is a jéghegy.

Ö t p e r c

Megy, — nem tudja hová, minek, miért?
valami fáj,
tiz deka tepertő tizenhat fillér,
egy tányér bableves tiz fillér,
a nyelve lóg,
leül, — nem tudja hová, miért, minek?
ágy kiadó, egy éjjelre husz fillér,
huszan laknak a szobába,
huszonegyedik kiszorult, — az ő —
melege van, nem tudja mitől?
egy fürdőjegy egy pengő,
magános szőke nő megismerkedne
állásban levő fiatalemberrel,
a hideg rázza,
egy méter kötél husz fillér,
egy méter visszaütés: — „Meg vagy mentve”
„Sokan vagytok, sok méter”,
az esze megáll, a szeme keresztbe rakta a lábát,
leül, — nem tudja minek?
feláll, — nem tudja miért?
indul, — nem tudja hová?
bokán rugja: — „Sokan vagytok, sok méter”
siess, — négy perc, kilencvenöt másodperc,
üss vissza,
kilencvenhat, kilencvenhét,
„Sokan vagytok, sok méter”
kilencvennyolc
„Sokan vagytok, sok méter,
kilencvenkilenc
most, most... vagy...
száz, — semmi,
a kóbor ebekkel evett tovább egy tálból
és nem szégyelte magát.

Liliomtipró

Nem is tiport,

hanem gázolt keresztül-kasul rajtuk.

A tipráson kívül, havi ötvenért irodában,

tizenötért háztartásban,

tizennégy fillér órabérért gyárban

gázolta derékig munkaerejüket.

Aki a liliomot ültette és ápolta semmit sem kap,

Liliomkának is édeskevés jut,

ez innen, az onnan várja a csodát,

leesett takarójukat, hogy más vegye fel,

közben mulik az idő,

tavaszok vetés, nyár aratás nélkül,

a liliomok hullnak mint a legyek,

de szaporodnak is mint a legyek,

nyomorultul, ököl nélkül születnek,

bánatnak, szomorúságnak,

csúfságára önmaguknak s osztályuknak.

Ünnep után

Egy-két napra előfizettek a jólétre,

feszülésig telerakták magukat:

— Garbó film, alkohol, —

majd perpatvar a dinc — nom helyén,

hol a csókoks édes izom, — pofon csattan,

a szeretett nő, mint: — „Estia, maga nem úrinő”, — távozik,

a mindenekfeletti férfi, — „Strici, maga nem úriember” —,

mert poharazás közben megfledkeztek

a szerelem üzleti oldaláról.

Ünnep után bevonulnak az ambulanciákra

mint friss szállítmány,

az orvosok kettőzött létszámmal várják őket:

— „Egy pohárba keveset. Feles lápisz.

Naponta háromszor, tudja már a többit.”

A kvártélyos asszony is tudtul adja a háznak.

milyen dísnók is a mai albérlők,

majd a festéküzletbe mennek, egymásnak adják a kilincset;

„Ötért-tízért benzint,”

a szép ünneplő ruhák éktelen foltokkal szellőznek,

gazdáik kókadtak, össze vannak karmolva,

megöregszenek anélkül, hogy fiatalok lettek volna.

Elmájuk rügye lefagy a palackok fenekén,

mozik mélyén, ambulanciák várótermében,

s oly terhesek, annyi nehézség árad belőlük,

hogy képesek megállítani az időt.

A „hazafias“ főnemesség

már hetekkel Napoleon bevonulása előtt
elhagyta minden mozgatható vagyonával együtt
„Moszkvát, közös anyánkat a szent várost“ — ahogy ők nevezték,
a népnek ellenben megtiltották a távozást,
az ellenszegülőket kivégezték,
mert mint a falragaszok hirdették:

— „Nem fenyegeti veszély Moszkva anyácskáinkat,
az ellenséget a pokolba fogjuk zavarni“, —
holott a „fejések“, már a borodinói csata után tudták,
hogy a város Bonaparté kezére jut.

Átadás előtt forrongott a nép az árulás miatt,
fejét követelte Rosztopsin herceg kormányzónak,
kinek kocsija is már útra készen állt a hátsó kijáratnál,
utolsó simításokat végezte a távozásra.

Elsápadt a kormányzósági épület elé csődülő nép láttára,
megreszketett mikor felhangzott a tömeg kórusa:

— „Vesszen az áruló“ —

átvillant fejében, hogy ez csakis neki szól,
de csak egy pillanat s már nevetett is magában befelé,
parancsot adott az egyik kozáknak:

— „Vezessétek elő Verescsagin politikai foglyot“. —

A nép tovább üvöltött, öklök, botok emelkedtek fenyegetően:

— „Vesszen az áruló Rosztopsin“ —

tűkön ült, míg a kozákok meg nem érkeztek a fogollyal,
ki évek óta nehéz láncokban szenvedett.

— „Állítsátok ide“ — rendelkezett félve

s a tornác lépcsőjére mutatott az excellens,
összeráncolta szemöldökét, kilépett a tömeg elé:

— „Orosz testvéreim! Ez az ember itt Verescsagin,
aki Moszkva vesztét okozta.

Ő az, aki megbecstelenítette az orosz nevet,

ő az, aki miatt elveszítjük anyácskáinkat a szent várost,

ő az oka mindennek, átadom nektek,
ítéljétek felette, szedjétek darabokra" —
süvíteni akart a hanggal, de csak nyafogott a félelemtől.

A tömeg az összebilicselt fogolyra vetette magát,
ő meg felhasználta az alkalmat,
a hátsó ajtón kocsijához osont:
— „Hajts kutya, ahogyan tudsz" — ordított a kocsisra.
— „A csőcselék borzasztó, mint a farkas,
melyet szintén csak hússal lehet lecsillapítani" —
dörmögte megelégedetten magában franciául
s nevetett hozzá.

A tömeg ekkora már izekre szaggatta
Verescsagin politikai foglyot,
aki nem volt, hisz nem is lehetett áruló
mert évek óta börtönben ült,
bűne a jobbagyfelszabadítás követelése volt,
de a „farkasoknak hús kellett",
magáé helyett mást dobott oda, mint annyiszor,
a proletárforradalmárok őseit: — Verescsagint. —

Vádlottak padján

— „Nem költészet, hanem próza” —

ordítják kórusban felém és nyelvüket öltögetik,
mire én hátat fordítok és mélyen meghajtom magam.
Nem is nekem való foglalkozás eldobott lanttal,
döglődő pacsirtaszájjal énekelni,
hanem a traktorok nyelvével és kalapácsnyéllel.

Én a tömegben élek,
szívjuk és köpködjük a sok rosszat
úgy, ahogy kapjuk elsőkézből,
leülünk a „Padok”-ra,
melyek előttünk fognak „virágba borulni”,
szóba kerül a „Bedó” „Krenyák család” sorsa,
van aki „Szeretetsomag”-ot kapott,
cigarettát pödrünk,
történet hangzik a „Dohánykertész”-ről,
és születik a vers (vagy próza, mindegy)
ott ahol vagyunk, az uccán,
nyersen, formanélkül, meztelenül,
ritmustól feszülve csepeg az élet belőle,
nincs szívem pofonverni, hogy formába álljon,
rimnadrágot húzni meztelenségére,
mert úgyis szétfeszítené s tovább csatangolna.
Az én írásaim nem tűrik a szabályt,
éles a torkuk, felvágott a nyelvük, erős az öklük,
képesek lennének még engem is arculcsapni,
ha nem engedném az időt megdagasztani,
hogy illatos, puha kenyér süljön belőle az éheseknek.

T A R T A L O M

Demagóg	3
Daróc	4
Büntársak	5—6
Egy humanista lélek	7
Parasztasszony	8
Kamat	9
Gépsíratás	10
Film 3000 méteren	11—12
Bürokrácia	13—14
Csodagyerek	15—16
Üzlet—üzlet	17
Jó társaság	18
Világválságos anya	19
Felesleges ember	20
Három kutya, egy gyerek	21
Ég a gyapot	22—23
A munka	24
Öt perc	25
Liliomtipró	26
Ünnep után	27
1812	28—29
Vádlottak padján	30

PERNEKI MIHÁLY
megjelent munkái:

Uccai Könyomatos	1932
Ágyrajárók	1933
2000 Volt	1934